

HIV infekcijas, tuberkulozes un seksuālās transmisijas infekciju izplatības ierobežošanas komisijas sēdes

PROTOKOLS
Rīgā

Datums:	04.12.2025.	Nr.	42
----------------	-------------	------------	----

Sākums:	Plkst. 13:00	Beigas:	Plkst. 14:18
Norises vieta:	Sēde notika tiešsaistē, izmantojot virtuālo sanāksmju telpu <i>Microsoft Teams</i> .		
Vada:	Jana Feldmane , Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore		
Dalībnieki:	Vārds Uzvārds, amats	Piedalās	
	Inga Ažiņa , Biedrības "Latvijas Infektologu, hepatologu un HIV/AIDS speciālistu asociācija" prezidente		
	Andra Cīrule , SIA "Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas", Stacionāra "Tuberkulozes un plaušu slimību centrs" galvenā ārste	x	
	Gundega Dambe , Biedrības "Latvijas Sarkanais krusts" Cilvēkresursu attīstības un veselības veicināšanas programmas vadītāja		
	Uga Dumpis , Veselības ministrijas galvenais speciālists infektoloģijā	x	
	Kristīne Garina , Biedrības "LGBT" un viņu draugu apvienības "Mozaīka" valdes priekšsēdētāja		
	Jolanta Geduša , Labklājības ministrijas Darba attiecību un darba aizsardzības politikas departamenta vecākā eksperte	x	
	Ruta Kaupe , Biedrības "DIA+LOGS" valdes priekšsēdētāja	x	
	Šarlote Konova , Slimību profilakses un kontroles centra Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļas vecākā epidemioloģe	x	
	Alvils Krams , Biedrības "Latvijas Tuberkulozes un plaušu slimību ārstu asociācija" valdes priekšsēdētājs	x	
	Aleksandrs Molokovskis , Biedrības "Apvienība HIV.LV" valdes priekšsēdētājs		
	Roberts Osis , Biedrības "Papardes zieds" projektu vadītājs	x	
	Nikola Tilgale – Platace , Rīgas domes Labklājības departamenta Veselības pārvaldes Sabiedrības veselības veicināšanas un profilakses nodaļas vadītāja		
	Dace Rezeberga , Veselības ministrijas galvenā speciāliste ginekoloģijā un dzemdniecībā		
Vija Riekstiņa , Latvijas Tuberkulozes apkarošanas biedrības valdes priekšsēdētāja vietniece	x		

	Ieva Rimšāne , Slimību profilakses un kontroles centra Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļas vadītāja	x
	Baiba Rozentāle , Biedrības "Latvijas Infektologu, hepatologu un HIV/AIDS speciālistu asociācija" valdes locekle	
	Silvestrs Rubins , Biedrības "Latvijas Dermatovenerologu asociācija" valdes loceklis	
	Ize Rudzīte , Biedrības "Latvijas Pašvaldību savienība" padomniece veselības un sociālajos jautājumos	x
	Astrīda Stirna , VSIA "Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centra", Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja, Veselības ministrijas galvenā speciāliste narkoloģijā	
	Inga Upmace , Biedrības "Baltijas HIV asociācija" valdes priekšsēdētāja	x
	Anda Ķīvīte-Urtāne , Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības institūta direktore un Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedras asociētā profesore	x
	Antra Valdmane , Veselības ministrijas valsts sekretāres vietniece veselības politikas jautājumos	
	Andris Veikeniņš , Biedrības "Atbalsta grupas inficētajiem ar HIV un AIDS slimniekiem" (AGIHAS) valdes priekšsēdētājs	x
	Māra Veselova , Biedrības "Baltijas jūras valstu Koalīcija inficētajiem HIV pacientiem" (NVO 'BaCo') projektu koordinatore	
	Vadims Viktorovs , Ieslodzījuma vietu pārvaldes Latvijas Cietumu slimnīcas galvenais ārsts	x
	Viesturs Zvirbulis , Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas infektologs	
	Anita Segliņa , Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Vides veselības nodaļas vadītāja	x
Pieaicinātie:	Vivita Ķīkule , Biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts" Vidzemes komitejas izpilddirektores vietniece	x
	Juta Harčenko , Slimību profilakses un kontroles centra Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļas sabiedrības veselības analītiķe	x
	Katerina Žiga , Rīgas domes Labklājības departamenta Veselības pārvaldes Sabiedrības veselības veicināšanas un profilakses nodaļas vadītāja	
	Ieva Medvedeva , Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas nodaļas vecākā eksperte	x
	Līva Vītola , Rīgas domes Labklājības departamenta Veselības pārvaldes Sabiedrības veselības veicināšanas un profilakses nodaļas galvenā speciāliste	x

	Evija Dompalma Linuža , Biedrības "Baltijas HIV asociācija" valdes locekle	x
Protokolē:	Alise Vindīga , Slimību profilakses un kontroles centra Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļas sabiedrības veselības analītiķe	

Darba kārtība/ sanāsmē apspriestais:

1. HIV infekcijas, seksuālās transmisijas infekciju, tuberkulozes, B un C hepatīta izplatība un aktualitātes - SPKC prezentācijas.
2. TB reģistra attīstības virzība.
3. Biedrība "Papardes zieds" par ESF+ projektu "Runā!?".
4. STI jomas aktualitātes.
5. Citi jautājumi.

Pieņemtie lēmumi:

1. HIV infekcijas, seksuālās transmisijas infekciju, tuberkulozes, B un C hepatīta izplatība un aktualitātes - SPKC prezentācijas

Š. Konova, A. Vindīga un J. Harčenko sniedz prezentāciju par HIV/AIDS, B un C hepatīta, STI un TB epidemioloģisko situāciju Latvijā. Informē, kas līdz šim ir paveikts – nodrošināta datu analīze un veikts informācijas apkopojums, publicēts pārskats par HIV infekcijas un AIDS epidemioloģisko situāciju Latvijā un ir nodrošināta piekļuve HIV reģistram ieslodzījuma vietu ārstniecības personām. (prezentācija nosūtīta komisijas locekļiem)

J. Feldmane norāda, ka HIV testēšanas apjoms valstī ir pieaudzis, taču vienlaicīgi neuzlabojas savlaicīga HIV infekcijas atklāšana, kas raisa jautājumu par līdzšinējās testēšanas politikas efektivitāti. Iespējams, ka līdzšinējās testēšanas aktivitātes nerasniedz tās iedzīvotāju grupas, kurām tas visvairāk nepieciešams.

Š. Konova piekrīt, ka ir daļa gadījumu, kuri tiek diagnosticēti vēlīni, tomēr ir jāņem vērā tas, ka dažkārt tiek veikta nekorekta datu interpretācija, vērtējot visus AIDS gadījumus kā vēlu diagnosticētus. Skaidro, ka ir jaunatklātie AIDS gadījumi un ir jaunatklātie HIV gadījumi. Vairākiem jaunatklātajiem AIDS gadījumiem HIV ir diagnosticēts iepriekšējos gados. Ņemot vērā, ka galvenais inficēšanās ceļš tiek norādīts heteroseksuālā transmisija, testēšanas kampaņām jābūt vērstām uz plašu sabiedrību, ne tikai uz specifiskām riska grupām.

J. Feldmane jautā par iespēju novērtēt Latvijas progresu saistībā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kuri ietver: HIV statusu zinošo personu īpatsvaru, ārstēšanu saņemošo īpatsvaru, efektīvas terapijas sasniegušo īpatsvaru.

Š. Konova atbild, ka SPKC ir veicis datu pieprasījumus Nacionālajam veselības dienestam (NVD), lai iegūtu objektīvus datus par ārstēšanos. Diemžēl vēl aizvien NVD nav sniedzis SPKC nepieciešamos datus.

J. Feldmane jautā par nozokomiālā transmisijas ceļā iegūtiem C hepatīta gadījumiem. Ņemot vērā, ka tādu gadījumu ir salīdzinoši daudz, vai tie ir pierādīti, vai tas ir visiespējamākais inficēšanās ceļš, jo cilvēks neko citu neatceras?

A. Vindīga atbild, ka transmisijas ceļi tiek noteikti pēc visticamākā inficēšanās ceļa un tie parasti nav pierādīti, jo C hepatīta infekcijai ir grūti noteikt transmisijas ceļu, īpaši hroniskajām

formām. Nozokomiālo gadījumu patiešām uzrādās salīdzinoši daudz, jo statistikā tiek ņemti vērā arī akūtie C hepatīta gadījumi, un 2023. gadā šādu gadījumu bija diezgan daudz, tādēļ tas arī ir pamanāms statistikā.

J. Feldmane atzīmē, ka, lai gan Latvijā tuberkulozes rādītāji uzlabojas, tie joprojām ir augstāki nekā vairākās citās Eiropas valstīs, kur tuberkulozes izplatība turpina samazināties. Jautā, vai ir analizēts mūsdienu tuberkulozes pacienta profils, kas būtu nepieciešams efektīvākai profilaksei un agrīnai diagnostikai.

J. Harčenko skaidro, ka pēc SPKC rīcībā esošajiem datiem lielākā daļa tuberkulozes pacientu ir vīrieši, liela daļa ir personas bez darba attiecībām un bieži tiek minēta alkohola lietošana kā riska faktors.

J. Feldmane ierosina nākamajā komisijas sēdē detalizētāk pārrunāt tuberkulozes riska faktoros.

J. Geduša jautā, vai ir komentārs par to, kādēļ Latgales reģionā ir reģistrēti tik daudz C hepatīta gadījumu un lūdz minēt piemērus ar darbu nesaistītu traumu transmisijas ceļam.

A. Vindiga skaidro, ka ar darbu nesaistītas traumas tiek definētas kā tetovējumi, pīrsingi, riska faktori, kas raksturīgi ieslodzījuma vietām, kā arī manikīrs, pedikīrs, kosmetoloģijas pakalpojumi.

J. Feldmane informē, ka nākamajā dienā Rīgas Stradiņa universitātes slimnīcas pārstāvji prezentēs Valsts programmas pētījumu par infekcijas slimībām, kurā ietverta arī būtiska sadaļa par HIV pacientu līdzestību ārstēšanai, faktoriem, kas ietekmē terapijas nepārtrauktību un iespējamām uzlabojumiem ārstēšanas pieejamībā. Prioritātes, kuras jau šobrīd ir izvirzītas: 1. Testēšanas paplašināšana (galvenais izaicinājums – atrast efektīvus veidus, kā sasniegt tieši tās iedzīvotāju grupas, kam testēšana visvairāk nepieciešama); 2. Atbalsta personu pakalpojuma attīstīšana pacientiem ar paaugstinātu risku un īpašām vajadzībām; 3. Konsultatīvo pakalpojumu stiprināšana līdzestības veicināšanai. Tiek sagaidīts, ka šī pētījuma rezultāti sniegs nozīmīgu informāciju, papildu ieteikumus un kvantitatīvus rādītājus, kas varēs tikt integrēti turpmākajā profilakses un uzraudzības darbā.

A. Ķīvīte-Urtāne papildina, ka ir pieejama saite uz pasākuma norises informāciju, un visi interesenti tiek aicināti reģistrēties un piedalīties. Prezentācijā tiks aplūkots jaunākais aprēķins par nediagnosticēto HIV gadījumu daļu, dati par HIV zāļu līdzestību, HIV un tuberkulozes koinfekciju, kas tieši sasaucas ar sanāksmē apspriesto epidemioloģisko situāciju.

2. TB reģistra attīstības virzība

Š. Konova sniedz pārskatu par tuberkulozes reģistra izstrādes progresu, iezīmējot notikumus hronoloģiskā secībā un atzīmējot galvenos izaicinājumus sadarbībā ar Latvijas Digitālās veselības centru (LDVC) un Nacionālo veselības dienestu (NVD).

Jūlija vidū, pamatojoties uz Veselības ministrijas uzdevumu, SPKC izstrādāja un nosūtīja tuberkulozes pacienta kartes projektu LDVC un NVD. Karte tika izstrādāta sadarbībā ar pneimonologiem, balstoties uz kopīgām sanāksmēm un vienotu datu struktūras projektu. Iestādes tika lūgtas sniegt priekšlikumus līdz augusta sākumam. Priekšlikumi netika saņemti. Augustā SPKC organizēja papildu attālināto sanāksmi, kurā piedalījās LDVC un NVD pārstāvji. Arī šīs sanāksmes laikā netika izteikti iebildumi vai priekšlikumi par kartes saturu vai struktūru. Lai nodrošinātu maksimālu automātisko datu ieguvu topošajā reģistrā no dažādām informācijas sistēmām, SPKC karti atkārtoti nosūtīja LDVC un NVD. SPKC

uzsvēra, ka reģistra izstrāde kvalitatīvi nav iespējama bez šo iestāžu aktīvas iesaistes. Tomēr viedoklis arī atkārtoti netika saņemts.

Oktobrī tika rīkota vēl viena sanāksme, kurā piedalījās abu iestāžu pārstāvji. LDVC pārstāvis norādīja, ka izpratne par kartes datu struktūru un apjomu viņiem ir skaidra. No NVD puses iebildumi netika izteikti. Pēc sanāksmes SPKC tika lūgts sagatavot un nosūtīt LDVC oficiālu vēstuli par izstrādes termiņiem, kas arī tika izdarīts. Ir pagājis vairāk kā mēnesis, bet atbilde vēl nav saņemta.

Š. Konova uzsver, ka tuberkulozes pacienta kartes projekts no SPKC puses ir izstrādāts. Lai uzsāktu tuberkulozes reģistra tehnisko izstrādi, ir nepieciešama LDVC aktīva iesaiste. Iespējams, nepieciešams Veselības ministrijas atbalsts, lai aktivizētu iestāžu sadarbību un uzsāktu faktisko reģistra izstrādi.

3. Biedrība "Papardes zieds" par ESF+ projektu "Runā!?"

R. Osis informē par jauna projekta uzsākšanu "Runā!? – Ķermenis. Attiecības. Drošība. Veselība", kas tiek īstenots Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021–2027 ietvaros (pasākums 4.1.2.8 — NVO iesaiste veselības veicināšanā un slimību profilaksē).

Galvenais projekta mērķis: nodrošināt daudzveidīgus seksuālās un reproduktīvās veselības (SRV) veicināšanas un slimību profilakses pasākumus, sekmējot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi pakalpojumiem bērniem, jauniešiem, viņu vecākiem un bērnu aprūpē iesaistītajiem profesionāļiem visā Latvijā.

Projekta periods: 2026. gada 1. janvāris – 2029. gada 31. decembris (sagatavošanās darbs jau sācies).

Galvenās tēmas: pubertāte, personīgā higiēna, piekrišana seksuālām attiecībām, drošība attiecībās, grūtniecības plānošana, seksuāli transmisīvo infekciju (STI) profilakse.

Plānotie rezultāti: iesaistīti ~117 000 bērnu un jauniešu; ~1 700 vecāku, aizbildņu un audžuvecāku piedalījušies nodarbības; ~500 bērnu aprūpes iestāžu profesionāļu apguvuši ar SRV saistītus pamatprincipus. Projekta aktuālā informācija tiks regulāri publicēta *Papardes zieds* mājaslapā. (prezentācija nosūtīta komisijas locekļiem)

J. Feldmane pozitīvi novērtē *Papardes zieda* iesaisti projektā un uzsver, ka šis ir pirmais šāda apjoma NVO projekts šajā jomā. Atzīmē, ka projekts nodrošinās pierādījumos balstītu informāciju jauniešiem. Būtiski, ka tiek pievērsta uzmanība grupām, kuras ikdienā ir grūtāk sasniegt (jaunieši bez ģimenes aprūpes, probācijas dienesta jaunieši, jaunieši ar attīstības traucējumiem). Novērtē, ka projektā iekļautas arī aktivitātes audžuģimenēm un aprūpes centriem. Uzdod jautājumu par iespējamiem riskiem un izaicinājumiem, ar ko organizācija varētu saskarties projekta ieviešanas gaitā.

R. Osis norāda, ka sadarbība ar izglītības iestādēm un bērnu aprūpes iestādēm var būt atšķirīga – dažviet tēmas tiek uztvertas neviennozīmīgi, kas rada sarežģījumus piekļuvē. Pasākumu apjoms ir ļoti liels, kas prasa papildu personāla piesaisti un apmācības. Pastāv vajadzība līdzsvarot jaunā projekta aktivitātes ar esošajiem projektiem, lai nezaudētu kapacitāti. Pozitīvi, ka projektā ir iespēja pielāgot aktivitātes un veikt izmaiņas, tās pamatoti saskaņojot ar Veselības ministriju un finansējuma pārraugu. Ar Valsts probācijas dienestu jau ir izveidojusies vairāku gadu sadarbība, tomēr darbs ar viņu klientiem joprojām ir ļoti specifisks un prasa īpašas pieejas.

J. Feldmane uzsver interesi sekot projekta progresam un aicina nākotnē sniegt atjauninājumus par sasniegtajiem rezultātiem, kā arī norāda, ka projekts ir iespēja sadarbībai ar citām NVO.

4. STI jomas aktualitātes

I. Rimšāne atgādina, ka iepriekšējā sanāksmē tika sākta, bet netika pabeigta diskusija, ko uzsāka **V. Zvirbulis** un **S. Rubins** (abi šajā sanāksmē nepiedalās). Jautājumi bija par medikamentu pieejamību un diagnostiku, Norāda, ka "*HIV infekcijas, seksuālās transmisijas infekciju, tuberkulozes, B un C hepatīta izplatības ierobežošanas rīcības plāns 2023.–2027. gadam*" minēts par STI vadlīniju izstrādi saistībā ar diagnostiku un ārstēšanu. Jautā, vai VM ir veikusi iepirkumu attiecībā uz STI vadlīnijām. Informē, ka SPKC uzsāka darba grupas veidošanu vadlīniju izstrādei, taču nepieciešams skaidrojums par to, kurai pusei (SPKC vai VM) ir jāuzņemas atbildība par vadlīniju izstrādi. Tiek gaidīta VM atbilde. Piemin, ka iepriekšējā sanāksmē arī **S. Rubins** norādīja, ka vadlīnijas ir nepieciešamas ārstniecības personām.

J. Feldmane skaidro, ka vadlīniju izstrādes finansēšanas iespējas tiek vērtētas Eiropas struktūrfondu ietvaros (Projektu koordinācijas departamentā). Nepieciešamo iepirkumu saraksts ir apjomīgs, tādēļ lēmumu pieņemšana nav ātra. Jautājums ir aktuāls un tiek uzturēts dienaskārtībā, bet konkrēta atbilde vēl nav saņemta.

I. Rimšāne ierosina vadlīniju izstrādes un ar to saistītos jautājumus iekļaut nākamajā sanāksmē, vai arī nepieciešamības gadījumā rīkot atsevišķu sanākumi par diagnostiku, ārstēšanu un vadlīnijām, piedaloties ārstiem un speciālistiem.

5. Citi jautājumi

J. Feldmane jautā, kāda ir situācija ar HIV vertikālās transmisijas gadījumiem?

Š. Konova norāda, ka 2024. gadā netika reģistrēti vertikālās transmisijas gadījumi.

I. Upmace norāda, ka būtu nepieciešams akcentēt seksuāli transmisīvās infekcijas, ņemot vērā arī sanāksmes laikā SPKC ziņotos aktuālos datus par epidemioloģisko situāciju. Rīgas domes NVO konkursu un iepirkumu fokusā joprojām dominē šļirču maiņas un narkotiku lietotāju sasniedzamības rādītāji. Lūdz VM un SPKC iesaisti, lai sniegtu skaidru pozicionējumu Rīgas domei, ka HIV ir aktuāla problēma un tā ir jādefinē kā prioritāte. Uzsver, ka biedrība "Baltijas HIV asociācija" ir vienīgā no Rīgā strādājošajām HIV biedrībām, kura nesāņem pašvaldības atbalstu, lai gan nodrošina ~25 % no sasniegtajiem klientiem profilakses punktus.

J. Feldmane pauž viedokli, ka būtu lietderīgi organizēt tikšanos starp SPKC un NVO, Rīgas domi, kur izrunāt gan sabiedrības informēšanas aktivitātes, gan pašvaldību atbalstā iekļaujamus pasākumus, taču tas jāizdara salīdzinoši drīz, jo sarunas par nākamo periodu jau ir sākušās.

I. Rimšāne atbalsta, un piebilst, ka SPKC šo jautājumus pārrunās iekšēji un aktualizēs.

A. Veikēnijs atbalsta ideju par tikšanos.

J. Feldmane noslēdz sanākumi un norāda, ka komisijas locekļi aicināti līdz nākamajai sanākumei nosūtīt priekšlikumus par nākamās sēdes darba kārtību un apspriežamiem jautājumiem.

Npk	Uzdevums*	Atbildīgais*	Termiņš*
1.	SPKC organizēt tikšanos ar NVO un Rīgas domi, lai izrunātu aktuālās sabiedrības informēšanas aktivitātes.		

Sanāksmes vadītājs

Jana Feldmane

Protokolētājs

Alise Vindiga

* aizpilda nepieciešamības gadījumā